

Jani Alatalo

Yläkoulun julkisuuskuvan rakentumista. Yläkoulua käsittelevä julkinen keskustelu Helsingin Sanomissa 1984–2013

Johdanto

Opetusalan Opettaja-lehdessä pohdittiin vuonna 2021, annetaanko opettajantyöstä julkisuudessa vääränlainen, toisinaan peräti nihkeä kuva.¹ Aihepiiriä on käsitelty Opettaja-lehdessä aiemminkin. Esimerkiksi vuonna 2004 Opettaja-lehti teetti kyselytutkimuksen opettajille tiedotusvälineiden välittämästä opettajien julkisuuskuvasta. Tutkimuksen perusteella opettajan työtä käsittelevästä lehtikirjoittelusta jäi kielteinen kuva.² Syksyllä 2021 Opettaja-lehdessä käsiteltiin aikaisempien vuosien lehtikirjoituksia muun muassa Helsingin Sanomista. Kirjoitusten mukaan opettajien työ on käynyt yhä raskaammaksi.³

Opettaja-lehteä julkaisee Opetusalan Ammattiliitto OAJ. Ammattiliittotaustaisen lehden näkökulma on edunvalvontainen, ja lehden kirjoituksissa on alan tekijöiden näkökulma.⁴ Lehden esittämiin näkökulmiin nähden on mielenkiintoista selvittää, millaista julkisuuskuvaa on mediassa rakennettu koulusta, eli opettajien työpaikasta.

Julkisuus- ja mielikuvien tutkimisen tärkeydestä kertovat niiden vaikutukset. Esimerkiksi Helsingin yliopiston tiedotuslehti Yliopisto käsitteli vuonna 2020, kuinka opettajankoulutukseen hakeneiden määrä oli laskenut jyrkästi. Artikkelin mukaan opettajan työn kielteinen julkisuus on osaltaan vaikuttanut siihen, että nuoret empivät opetuslalle lähtemistä.⁵ Myös opettajien työhyvinvointiin liittyvässä tutkimuksessa

¹ Matias Manner, ”Arkisilla vinkeillä imua työhön”. *Opettaja* 14/2021, 9.

² Päivi Nikkarikoski, *Me panostamme kouluun! – Koulukuvia lehdissä. Diskurssianalyysi Helsingin Sanomien ja Ilkan koulukirjoittelusta*. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä 2006, 7.

³ Jari Hakanen, *Työuupumuksesta työn imuun: työhyvinvointitutkimuksen ytimessä ja reuna-alueilla*. Diss. Työ ja ihminen tutkimusraportti 27. Työterveyslaitos, Helsinki 2004, 252; Matias Manner, ”Tunnollisuudesta syntyy ongelma, jos työssä on liikaa vaatimuksia”. *Opettaja* 18/2021, 14–19.

⁴ Ammattiliittojen julkaisuista mm. Janne Arola, ”Ay-lehtien asema muuttuu, kun yhä useampi liitto pohtii, mihin panostaa viestinnässä. Motiivin journalistinen itsenäisyys on vahva, ATK-lehden tulevaisuus auki”. *Journalisti* 2/2020.

⁵ Hertta-Mari Kaukonen ja Arja Tuusvuori, ”Opettajien heikkenevät työolot huolestuttavat nuoria”. *Yliopisto-lehti* 7/2020.

on tuotu esille, että opettajan ammatin houkuttelevuutta voidaan lisätä ensisijaisesti palkkausta ja opettajuuden julkisuuskuvaa kohentamalla.⁶ Julkisuuskuvan ja rekrytoinnin yhteyttä on selvitetty muun muassa lastensuojelutyöstä, jonka julkisuuskuvaa on tutkimuksen perusteella pidetty kielteisenä⁷. Jotta julkisuuskuvaan voi vaikuttaa, on tärkeää ymmärtää, millainen se on ja miten se on kehittynyt.⁸ Opetusalalla asian tärkeyttä nostaa sekin, että opetustyö on vahvasti julkista työtä⁹, sillä alaa ja sen tekijöitä käsitellään herkästi mediassa.

Julkisuuskuvan tutkiminen on perusteltua. Julkisuuskuva voi vaikuttaa ihmisten mielikuviin, eli ihmisten muodostamiin asenteisiin ja käsityksiin. Historiallisessa mielikuvatutkimuksessa on havaittu, että mielikuvat yleensä edustavat kantajalleen totuutta, eli käsitystä, miten asiat oikeasti ovat. Kertaalleen muodostuneet mielikuvat muuttuvat hitaasti. Mielikuvat muodostuvat usein niin, että mielikuvan muodostaja yhdistää mielikuvan kohteesta saadun tiedon maailmankuvaansa, ympäristöönsä ja aikaisempiin tietoihinsa. Tutkittaessa koulua aikaisempien tietojen merkitys on ollenainen, sillä lähes kaikilla on omakohtainen mielikuva koulusta.¹⁰

Tutkimustehtävä ja lähdeaineisto

Julkisten organisaatioiden julkisuuskuvaa on tutkittu niin Suomessa kuin kansainvälisesti. Suomessa on tehty tutkimusta muun muassa Puolustusvoimien¹¹ ja sosiaalityön julkisuuskuvasta ja kuvan kehittymisestä¹². Koulun julkisuuskuvasta on tutkittu esimerkiksi, millaisia mielikuvia lapsilla on koulusta, miltä kodin ja koulun välinen yhteistyö on vaikuttanut lehtikirjoittelun perusteella ja miten ylipäätään sanomalehdissä on kirjoitettu koulusta. Opettaja-lehti on toteuttanut tutkimuksen opettajien kä-

⁶ Tiina Kangas, *Y-sukupolven opettajien näkemyksiä työstä, työhyvinvoinnista ja työhyvinvoinnin johtamista*. Hallintotieteiden pro gradu -tutkielma. Lapin yliopisto, Rovaniemi 2020, 88.

⁷ Ville Miettinen, ”Kuka aloittaisi lastensuojelun imagouudistuksen?”. <https://kuntalehti.fi/uutiset/sote/kuka-aloittaisi-lastensuojelun-imagouudistuksen-julkista-palvelua-ei-osata-markkinoida/>, luettu 29.10.2022.

⁸ Vrt. sosiaalityön julkisuuskuva Anu Hirvelä, *Sosiaalityöntekijän julkisuuskuva mediassa – diskurssianalyysi Helsingin Sanomien vuoden 2010 artikkeleista*. Sosiaalityön pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto, Tampere 2013, 2.

⁹ Hirvelä 2013, 1.

¹⁰ Kari Alenius, *Ahkeruus, edistys, ylimielisyys. Virolaisten Suomi-kuva kansallisen heräämisen ajasta tsaarinvallan päättämiseen (n. 1850–1917)*. Diss. Studia Historica Septentrionalia 27. Pohjois-Suomen Historiallinen Yhdistys, Rovaniemi 1996, 4–5; Olavi Fält, ”Historiallisen mielikuvatutkimuksen teoreettiset juuret”. *Faravid* 31/2007, 224–228; Reija Salovaara ja Tiina Honkonen, *Voi hyvin, opettaja*. PS-kustannus, Jyväskylä 2013, 25–26; David Ratz, ”The Study of Historical Images”. *Faravid* 31/2007, 199–201.

¹¹ Helena Pilke, *Meidän poikamme mediassa. Suomalainen sotilastiedotus ja puolustusvoimien julkisuuskuva itsenäisyyden alusta 2010-luvulle*. Diss. Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki 2021.

¹² Hirvelä 2013.

sityksistä työn julkisuuskuvasta.¹³ Kansainvälisesti on tutkittu, kuinka koulun julkisuuskuva erityisesti koulun imagon näkökulmasta rakentuu¹⁴ ja kuinka sitä koululla rakennetaan¹⁵.

Aiemman tutkimuksen perusteella pidemmän aikavälin tutkimusta keskeisten medialähteiden vaikutuksesta koulun julkisuuskuvaan ei ole tehty. Julkisuuskuvaa tutkittaessa olennaista on löytää ne lähdeyyppit, jotka julkisuuskuvan tarkastelijoilla on ollut käytettävissään. Näin voidaan entistä tarkemmin analysoida, miksi ja miten julkisuuskuvasta on tullut tietynlainen. Tiedotusvälineiden roolia julkisuuskuvan rakentumisessa on kuitenkin pidetty keskeisenä, vaikka ne eivät ole ainoita julkisuuskuvaan vaikuttavia tekijöitä. Tiedotusvälineet vaikuttavat siihen, mitkä teemat ja mistä näkökulmista nousevat julkiseen keskusteluun.¹⁶

Artikkelissa tutkin, miten Helsingin Sanomat käsittelee yläkoulua; millaisista teemoista yläkoulun julkisuuskuva rakentui, miten se kehittyi ja ketkä siihen vaikuttivat? Koska kouluja on ollut olemassa jo ennen tutkimusajanjaksoa ja tutkimusajanjakson ajalta miltei kaikilla on omakohtaista kokemusta koulusta, pidän näkökulmana julkisuuskuvan kehittymistä julkisuuskuvan muodostumisen sijaan. Yhtä lehteä tutkimalla ei pysty kertomaan yläkoulun koko julkisuuskuvasta. Helsingin Sanomat on ollut kuitenkin koko tutkimusajanjakson Suomen laajalevikkisin valtakunnallinen lehti. Siten katson, että Helsingin Sanomien yläkoulusta esille nostamalla teemoilla on merkitystä yläkoulun julkisuuskuvan rakentumiseen. Helsingin Sanomien käsittelemiä aiheita saattoi pitää valtakunnallisesti kiinnostavina, vaikka lehti kertoi Helsingin seudun paikallisistakin asioista. Tutkimusajanjakson aikana tiedotusvälineet ja siten myös julkisen keskustelun tila ovat eläneet ison muutoksen internetin yleisty-

¹³ Kiira Nurmela, *Valokeilassa kodin ja koulun yhteistyö. Kodin ja koulun välinen yhteistyö Helsingin Sanomien uutisissa ja mielipidekirjoituksissa vuosina 2005–2010*. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä 2011; Nikkarikoski 2006; Satu Suominen ja Pia Pajunen, *Et tultais ”vähän viisaammaks” - Lasten mielikuvia ja käsityksiä koulusta esiopetusvuonna sekä ensimmäisen luokan alussa*. Pro gradu -tutkielma. Kasvatustieteiden tiedekunta, Tampereen yliopisto 2007.

¹⁴ Ludvík Eger, Dana Egerová ja Mária Pisoňová, ”Assessment of School Image”. *Center for Educational Policy Studies Journal* 2/2018.

¹⁵ Eini Usoh, Jeffrey S. Lengkong, Henny N. Tambingon ja Sherly F. Lensun, ”Projecting a Good Image of School: How can a Principal Achieve This Goal?”. Conference paper 2020. <https://www.atlantispress.com/article/125940333.pdf>, luettu 5.10.2022.

¹⁶ Fält 2007, 225–226; Jürgen Habermas, *Julkisuuden rakennemuutos. Tutkimus yhdestä kansalaisyhteiskunnan kategoriasta*. Suomentanut Veikko Pietilä. Vastapaino, Tampere 2004, 375; Ilkka Huhta, *”Täällä on oikea Suomenkansa”*. *Körttiläisyyden julkisuuskuva 1880–1918*. Diss. Suomen kirkkohistoriallisen seuran toimituksia 186. Suomen kirkkohistoriallinen seura, Helsinki 2001, 17; Petteri Mertala, *Kuvalla voi olla merkitystä. Suomen ja Espanjan väliset suhteet vuosina 1917–1946*. Diss. Acta Universitatis Ouluensis. B, Humaniora, 116. Oulun yliopisto, Oulu 2013, 40.

tyä. Tutkimusajanjakson alussa sanomalehdistön ja television rooli tiedonvälittäjänä oli merkittävä.¹⁷

Opetussuunnitelma on yksi keskeisimmistä koulujen toimintaan vaikuttavista asiakirjoista.¹⁸ Ajattelen, että opetussuunnitelmien uudistamisvuodet näkyisivät kouluun liittyvän keskustelun monipuolisuutena. Siksi tutkimusajanjaksoksi on valittu opetussuunnitelman uudistamista edeltäneet vuodet 1984, 1993, 2003 ja 2013. Peruskoulun opetussuunnitelmat uudistettiin vuosina 1985, 1994, 2004 ja 2014. Jotta vuodet olisivat keskenään vertailukelpoisia, jätän pois peruskoulun ensimmäisen opetussuunnitelman vuodelta 1970. Katson, että vuoteen 1970 liittynyt julkinen keskustelu oli luonteeltaan peruskoulun muodostumiseen liittyvää ja erosi näin vuosista, jolloin jo olemassa ollutta peruskoulua arvioitiin.

Koulun julkisuus kuvaa tutkittaessa erilaisia kouluksi tulkittavia vaihtoehtoja olisi useita, kuten peruskoulu, lukio, ammatillinen koulutus tai yliopisto. Jokainen koulu poikkeaa toisistaan, ja syvällisemmän näkökulman vuoksi on tarpeen keskittyä johonkin tiettyyn. Tähän artikkeliin tutkimuskohteeksi on valittu peruskoulun yläluokat. Suomen koululaitos uudistettiin 1970-luvulla, ja peruskoulu kuusivuotisella alakoululla ja kolmevuotisella yläkoululla otettiin käyttöön. Vuoden 1999 perusopetuslainuudistuksessa hallinnollinen raja ala- ja yläasteen väliltä poistui ja tilalle tuli yhtenäinen perusopetus.¹⁹ Käytännössä perusopetuksen kolme viimeistä vuotta eroavat edelleen kuudesta ensimmäisestä vuodesta. Yhtenäiskoulujen määrä Suomessa on kasvanut, mutta tutkimusajanjaksolla olivat tyypillisempiä erillisen ala- ja yläkoulun kuin yhtenäiskoulun mallit.²⁰ Siksi useimmissa kunnissa nuoret vaihtavat koulurakennusta ja siirtyvät kouluun, jossa yhden luokanopettajan sijaan eri oppiaineita opettavat aineenopettajat. Kolmen viimeisen perusopetuksen vuoden aikana suurin osa peruskoululaisista elää murrosiän vaiheet. On siis tarpeen huomioida perusopetuksen alku ja loppuosan erot. Artikkelissa tutkin kolmea viimeistä vuotta, joista käytän käsitettä yläkoulu²¹.

Lähdeaineistosta on etsitty kaikki kirjoitukset, joissa on esiintynyt termi yläaste, yläkoulu tai yläluokat. Löydetyistä kirjoituksista on karsittu ne, joilla mielestäni ei ole merkitystä yläkoulun julkisuus kuvan kannalta. Tällaisia ovat muun muassa viralliset ilmoitukset koulujen aloituspäivämääristä, kirjoitukset muiden maiden yläkouluista tai tapahtumailmoitukset tapahtumasta yläkoulun rakennuksessa. Näiden

¹⁷ Antti-Pekka Pietilä, *Uutisissa valheita, valheista uutisia*. Art House, Helsinki 2018, 9–36.

¹⁸ Pekka Rokka, *Peruskoulun ja perusopetuksen vuosien 1985, 1994 ja 2004 opetussuunnitelmien perusteet poliittisen opetussuunnitelman teksteinä*. Diss. Acta Universitatis Tamperensis 1615. Tampereen yliopisto, Tampere 2011, 21–34.

¹⁹ Taimo Iisalo, *Kouluopetuksen vaiheita. Keskiajan katedraalikoulusta nykyisiin kouluihin*. Ota-va, Keuruu 1991, 255; Termipankki, hakusana ”yläkoulu”. <https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/y%C3%A4koulu>, luettu 4.1.2022.

²⁰ Tilastokeskus, *Peruskouluja 144 edellisvuotista vähemmän*. https://www.stat.fi/til/kjarj/2005/kjarj_2005_2006-02-24_tie_001.html, luettu 3.1.2022.

²¹ Virallisina termeinä ala- ja yläkoulu, kuten myös ala- ja yläaste, ovat vanhentuneita.

rajausten jälkeen jäljelle jäi 123 kirjoitusta vuodelta 1983, 147 vuodelta 1993, 107 vuodelta 2003 ja 153 vuodelta 2013. Yleisesti lehtikirjoituksista käytän käsitettä kirjoitus.

Artikkelin keskeinen käsite on julkisuuskuva, jolle ei ole olemassa yhtä selkeää määritelmää. Julkisuuskuvakäsitteen alla on tehty useita tutkimuksia, ja näissäkin käsitettä on lähestytty useista eri näkökulmista, kuten tutkien tutkimuskohteen käsittelyä tiedotusvälineissä, mielikuvia, mielipiteitä, yleistä mielipidettä tai imagon rakentumista. Pääpiirteissään mielikuvat muuttuvat hitaammin kuin mielipiteet. Imagoon kytkeytyy usein tietoinen julkisuuskuvan rakentaminen.²² Artikkelissa julkisuuskuvakäsitteellä tarkoitan kuvaa, joka muodostui Helsingin Sanomien yläkoulua käsittelevistä kirjoituksista.

Mitkä teemat saivat huomiota?

Työkaluna aineiston käsittelyssä on käytetty kvantitatiivista sisällönanalyysia²³. Jokaisen vuoden osalta aineisto on ensin jaettu 43 pienempään ryhmään. Luokittelu on tehty aineistolähtöisesti, eli ryhmät on muodostettu vasta aineistoa läpikäydessä. Samaa luokittelua on käytetty kaikkien vuosien osalta. Perusluokittelun jälkeen pienemmistä ryhmistä on muodostettu seitsemän isompaa teemaa. Ne ovat toisistaan riippumattomia ja mahdollisimman ajattomia, jotta pitkän tutkimusajan yhteiskunnalliset muutokset eivät vaikeuttaisi liikaa aineiston vertailtavuutta. Myös nämä seitsemän isompaa teemaa on muodostettu aineistolähtöisesti, mutta opettajan työn haasteet halusin valita erikseen, koska se oli yksi lähtökohta tutkimuksen tekemiselle.

Seitsemän isoa teemaa on muodostettu pienemmistä ryhmistä seuraavasti:

Teema 1: päihteet ja sairaudet (tupakka, alkoholi ja muut päihteet sekä oppilaiden fyysiset sairaudet)

Teema 2: tietotekniikka ja kännykkä (tietokoneet, internet, tietokonepelit, ohjelmointi ja kännykkä)

Teema 3: erilaisuus ja kiusaaminen (ulkonäkö, tasa-arvo, ahdistus, syrjäytyminen, nuorten hyväksikäyttö, sukupuoliroolit koulussa, nuorisokulttuuri ja koulukiusaaminen)

Teema 4: koulun arki ja turvallisuus (koulumatkat, huoltajayhteistyö, koulu-ruokailu, kesäloma, nuorten menestys, hyväntekeväisyys, koululaisvierailut, opiskelumuistot, oppilaskilpailut, oppilaiden esitykset ja koulussa tapahtunut väkivalta)

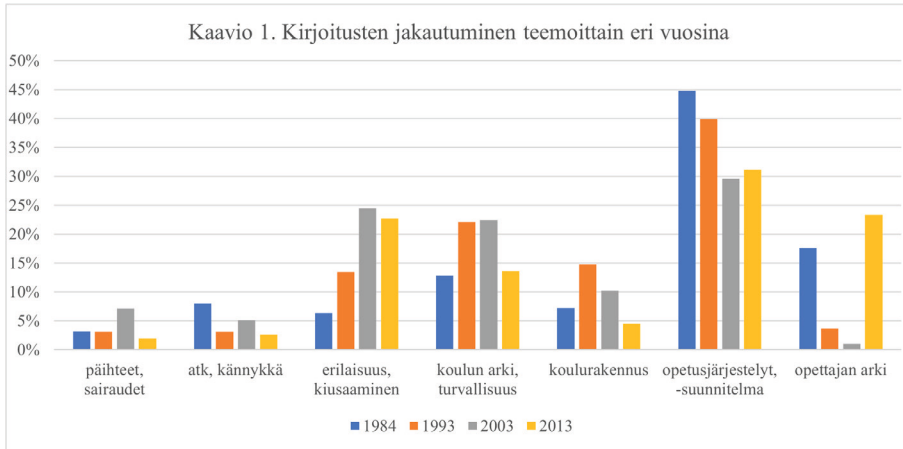
²² Julkisuuskuvakäsitteen ulottuvuuksista lisää mm. Alatalo 2014, 16–20.

²³ Menetelmästä tarkemmin mm. Pirita Seitamaa-Hakkarainen, *Kvalitatiivinen sisällönanalyysi*. <https://metodix.fi/2014/05/19/seitamaa-hakkarainen-kvalitatiivinen-sisallon-analyysi/>, luettu 30.10.2022.

Teema 5: koulurakennukset (koulujen perustaminen, rakentaminen ja lakkauttaminen sekä koulujen lähiympäristöön liittyvä ympäristökasvatus)

Teema 6: opetusjärjestelyt ja -suunnitelma (opettajien pätevyys, opetussisällöt, työharjoittelut, säästötoimet, koululiikunta, keskustelu eri oppiaineista, opetuksen uudistaminen, opiskelun haasteet ja luokkakoot)

Teema 7: opettajan työ (opettajan työn haasteet ja koulukuri).

Kaavio 1 kuvaa, miten kirjoitukset jakaantuivat teemojen kesken tarkasteluvuosina.²⁴ Yhden vuoden osalta kaikki kirjoitukset yhteen laskien saadaan 100 prosenttia.

Eniten kirjoituksia oli koulujen opetusjärjestelyihin ja opetussuunnitelmaan liittyen. Tähän teemaan kuului paljon pienempiä ryhmiä verrattuna esimerkiksi koulurakentamista ja opettajan arkea käsitteleviin teemoihin. Pienempien ryhmien suuri määrä ei kuitenkaan itsessään selitä opetusjärjestelyistä kertovien uutisten määrää. Esimerkiksi koulun arjen ja turvallisuuden teemassa oli myös paljon pienempiä alaryhmiä, joista oli vähemmän kirjoituksia.

Tarkasteluvuosia valittaessa pidin yhtenä näkökulmana työn alla olevaa opetussuunnitelmaa. Tarkasteluvuodet ovat vuotta aikaisemmin kuin opetussuunnitelmiin perusteet on hyväksytty. Tämä näkyi tutkimustuloksissa, sillä opetusjärjestelyt ja opetussuunnitelmat -teemassa oli eniten kirjoituksia liittyen opetuksen uudistamiseen. Eniten niissä käsiteltiin ruotsin opiskelun hyötyä tai useimmiten hyödyttömyyttä. Erityisesti vuonna 1993 näitä oli paljon, sillä tuolloin opetussuunnitelmasa vähennettiin ruotsin tuntien määrää. 2000-luvulla esillä ollut teema oli kielten opiskelun hyöty. Näiden kirjoitusten osuus kuitenkin väheni 2010-luvulla. Tilalle nousivat kirjoitukset opetusmenetelmien uudistamisen tärkeydestä ja tietotekniikan

²⁴ Analyysiluvuissa käsitellään koko tutkimusaineistoa, joten erillisiä viittauksia yksittäisiin artikkeleihin ei ole. Kaikki artikkelissa käytetyt kirjoitukset ovat tekijän arkistossa.

roolista oppimisessa. Julkisuuskuvan näkökulmasta opetusjärjestelyihin ja opetus-suunnitelmaan liittyvä kirjoittelu toi esille useat erityyppiset odotukset kouluun ja koulun kehittämiseen liittyen.

Kaaviosta on nähtävissä, miten teemoista kirjoittelu muuttui tutkimusajanjak-solla. Isompia muutoksia oli kaksi. Ensiksi erilaisuuteen ja kiusaamiseen liittyvän teeman kirjoitusten määrä yli nelinkertaistui 1980-luvulta 2000-luvulle. Nousua se-littää erityisesti nuorten ahdistukseen ja syrjäytymiseen liittyvien kirjoitusten lisään-tyminen. Koulukiusaamista käsittelevissä kirjoituksissa ei ollut vastaavaa nousua. Esimerkiksi 1990-luvulla koulukiusaamiseen liittyviä kirjoituksia oli lähes saman verran kuin 2010-luvulla.

Toinen iso muutos oli opettajan työhön liittyvien kirjoitusten määrän voimakas vaihtelu eri vuosikymmeninä. Tuloksissa on nähtävissä, kuinka vuosina 1984 ja 2013 opettajan työhön liittyvää uutisointia oli selvästi kahta muuta tutkimusvuotta enem-män. Opettajan työtä käsittelevä teema vaikutti olevan herkkä yksittäisten tapahtu-mien uutisointien vaikutukselle. Kumpanakin vuonna kirjoitusten runsasta määrää selittävät yksittäiset tapahtumat, jotka saivat runsaasti valtakunnallista huomiota. Keväällä 1984 Suomessa oli akateemisten alojen lakko, jolloin myös opettajat olivat lakossa viisi viikkoa.²⁵ Vuonna 2013 huomiota sai Helsingin Alppilan yläkoulun ta-pahtuma, jossa opettaja poisti voimakeinoin koulun ruokalasta oppilaan ja tapahtu-neesta levisi video internetiin.²⁶ Tapaus sattui Helsingissä, mikä entisestään korosti asian uutisarvoa Helsingin Sanomissa.

Myönteisiä vai kielteisiä rakennusaineita?

Artikkelissa selvitän, millaisista teemoista rakentui yläkoulun julkisuuskuva. Siksi on tarpeen tietää, millaisesta näkökulmasta julkisuuteen nousseita teemoja käsitel-tiin. Julkisessa keskustelussa on esitetty väitteitä, että opettajan työstä annettu kuva on kielteinen.²⁷ Siksi yläkouluakin käsittelevistä kirjoituksista tutkin, onko kirjoittelu ollut myönteistä, kielteistä vai neutraalia.

Olen luokitellut kaikki kirjoitukset kielteisiksi, myönteisiksi tai neutraaleiksi. Luokitteluperusteena olen pitänyt näkemystäni, onko kirjoitus ollut rakentamassa yläkoulusta myönteistä vai kielteistä julkisuuskuvaa. Näkökulmien perusteella ta-pahtuva luokittelu ei ole yksiselitteistä, ja toisesta tutkimusnäkökulmasta kirjoitukset voisi luokitella toisin.

Samassa kirjoituksessa voi olla myös sekä myönteinen että kielteinen näkökul-ma. Esimerkiksi koulukiusaaminen on lähtökohtaisesti kielteinen asia. Jos lehtikir-

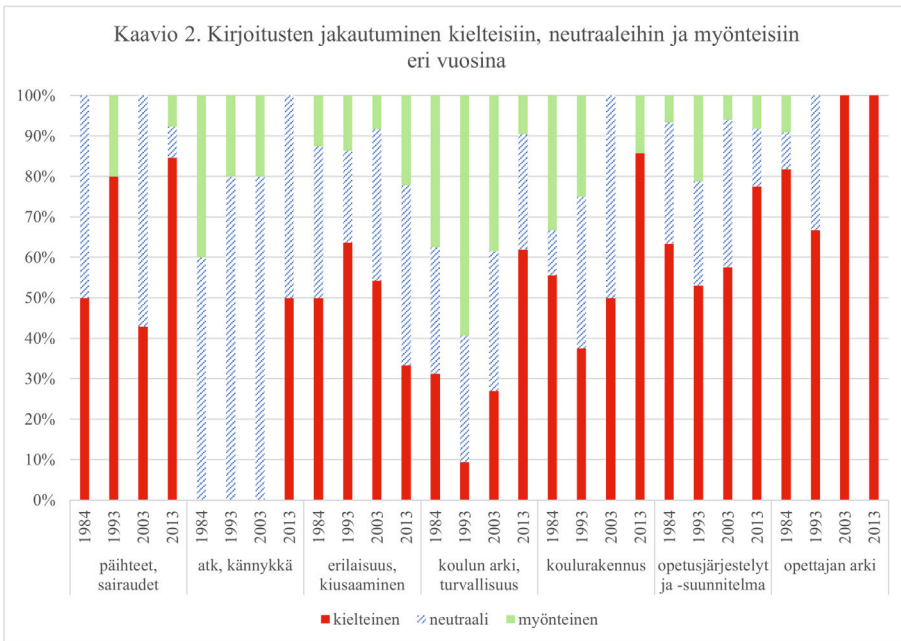
²⁵ Jorma Tiainen, *Vuosisatamme kronikka*. Gummerus, Helsinki 1989, 1184.

²⁶ ”Helsinki erotti voimakeinoja käyttäneen opettajan”. Yle, <https://yle.fi/uutiset/3-6569146>, luettu 4.1.2022.

²⁷ Kangas 2020, 7; Manner 2021, 14–19.

joitus toi esille, miten kiusaamiseen on puututtu tai sitä on vähennetty, olen luokitellut kirjoituksen myönteiseksi. Osassa kirjoituksia kielteisen ja myönteisen luokittelu riippuu lukijan taustasta. Yhtäältä kirjoitus opettajan työn kuormittavuudesta voidaan tulkita kielteiseksi, koska se vaikuttaa alalle hakeutumiseen tai jonkin toisen alan tekijä voi kokea, että taas opetusalan tekijät valittavat. Toisaalta opettajat voivat kokea kirjoituksen myönteisenä, koska alan epäkohdat tuodaan esille ja julkinen käsittely voi muuttaa niitä. Koska tutkimustehtäväksi olen määritellyt, millaista kuvaa koulusta, eli opettajien työpaikasta on annettu, olen luokitellut esimerkiksi työn kuormittavuuteen liittyvät näkökulmat kielteisiksi. Kirjoitukset on kuitenkin pääosin luokiteltu siten, että yksi kirjoitus on vain yhdessä luokassa.²⁸

Myönteisinä näkökulmina olen pitänyt esimerkiksi, jos huoltajat ovat tyytyväisiä koulun toimintaan, koulujen tilat ovat hyvät, kouluruoka on hyvää, nuoria kuullaan koulussa, koulurauhassa on edistytty, nuorilla on kiinnostusta koulunkäyntiin tai kiusaamiseen on puututtu. Kielteisiksi näkökulmiksi olen luokitellut muun muassa päihteiden käyttämisen, kiusaamisen, suvaitsemattomuuden, nuorten heikon terveyden, koulurakennusten sisäilmaongelmat, koulujen heikon taloustilanteen, opettajan työn vähäiset työkalut koulukuriin tai nuorten opiskeluvaikeudet. Neutraaleiksi olen luokitellut lähinnä toteavat kirjoitukset, kuten pyrkimykset eri koulujen yhteisiin loma-aikoihin tai kirjoitukset, joiden mukaan jonkun aineen oppituntien määrää pitäisi lisätä.

²⁸ Yksittäisiä kirjoituksia on voitu perustellusta syystä jakaa kahteen luokkaan ja siksi kirjoitusten luokittelun prosenttiosuuksia ei voi käsitellä täysin eksaktisti.

Kaavio 2 kuvaa kielteisen, neutraalin ja myönteisen kirjoittelun muutosta teemittain tutkimusajanjaksolla. Keskimäärin noin puolet kirjoituksista oli luokiteltavissa kielteisiksi julkisuuskuvan rakentumisen näkökulmasta. Myönteisiä oli noin 20 prosenttia ja neutraaleja noin 30 prosenttia. Kielteisten kirjoitusten osuus oli siis kaikkein suurin. Tulos on kuitenkin asetettava isompaan mittakaavaan ylipäätään median toimintatavasta, jossa lehtikirjoitteluun kuuluu tietynasteinen kielteisyys. Tasainen arki ei kiinnosta lukijoita samalla tavalla kuin poikkeavuudet arjessa.²⁹

Teemojen kesken ei tapahtunut suurta muutosta tutkimusajanjaksolla. Yleisesti ottaen 2010-luvun kirjoitukset olivat kielteisempiä kuin aikaisempien vuosien kirjoitukset. Opettajan arjesta kertova kirjoittelu oli koko tutkimusajanjakson selvästi kielteistä. Aiemman tutkimuksen perusteella työn arkeen liittyvä kielteisyys ei ollut kuitenkaan vain opetusalaan koskeva. Esimerkiksi sosiaalityöntekijän julkisuuskuvasta tehdyn tutkimuksen perusteella heidänkin työnsä arjesta annettu kuva oli kielteinen.³⁰ Myönteisimpiä kirjoituksia vuodesta toiseen olivat koulun arkea käsittelevät kirjoitukset, vaikka myönteisten kirjoitusten osuus pieneni.

Päihteisiin ja sairauksiin liittyviä kirjoituksia oli määrällisesti vähän, ja siksi pienetkin määrälliset muutokset näkyvät kaaviossa 2 isoina muutoksina. Päihteisiin liittyvissä kirjoituksissa oli jossain määrin nähtävissä trendi, kuinka päihteiden käyttö siirtyi alkoholista huumeisiin tai sekakäyttöön.

Vuosikohtainen tarkastelu tuo esille, kuinka kielteisyys tai myönteisyys kehittyi samasta teemasta. Tietotekniikasta ja kännyköistä kertovasta teemasta oli vähemmän kielteistä kirjoittelua kuin muista teemoista. Tulosta voi hieman ihmetellä huomioiden ajoittain voimakkaankin julkisen keskustelun oppilaiden kännyköiden käytön haitoista.³¹ Kännykät yleistyivät 2000-luvun vaihteessa, eli vuonna 2003 monella oppilaalla oli jo kännykkä. Keskustelu kännykän haitoista vaikutti kuitenkin seuraavan enemmän älypuhelimien kuin kännykän yleistymistä, sillä internetin tarjoavat älypuhelimet yleistyivät vasta 2010-luvulla. Myöskään nuorten netin käyttö tai tietokonepelaaminen eivät merkittävästi nousseet kielteisiksi uutisiksi yläkoululaisiin liittyvissä kirjoittelussa. Vielä 1980-luvulla tietotekniikkaan liittyvä kirjoittelu oli valtaosin neutraalia tai jopa positiivista tuoden esille tekniikan mahdollisuuksia. Tutkimusajanjaksolla tekniikkaan liittyvä keskustelu kääntyi mahdollisuuksista enemmänkin käytön haittoihin.

Koulurakennuksiin liittyvä kirjoittelu muuttui hieman kielteisemmäksi. Kirjoituksissa näkyivät myös yhteiskunnan laajemmat ilmiöt. 1980-luvulla oppilasmäärien ollessa vielä riittävät keskusteltiin myönteisesti uusien koulujen rakentamisesta.

²⁹ Juho Rahkonen, *Kirkko median kuvastimessa. Kristinuskon ja kirkollisten asioiden käsittely sanomalehdissä*. Kirkon tutkimuskeskuksen www-julkaisuja 12. Kirkon tutkimuskeskus, Tampere 2007, 10.

³⁰ Hirvelä 2013, 73–77.

³¹ Saara Lehto, *Älypuhelimien opetuskäyttö alakoulussa – kohti tulevaisuuden taitoja*. Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto, Tampere 2015, 5.

2000-luvulla keskusteluun nousivat kielteistä julkisuuskuvaan korostavat koulujen sulkemiset ja 2010-luvulla keskustelu koulurakennusten sisäilmaongelmista.

Opettajan työstä kertovat uutiset olivat lähtökohtaisesti kielteistä kuvaa rakentavia. Tosin näkökulmat hieman vaihtelivat tutkimusajanjaksolla. Vuoden 1984 opettajalakon yhteydessä julkaistuista kirjoituksista oli havaittavissa myös, millaisia etuja opetusalan ulkopuoliset näkivät opettajan työssä. Tällaisia olivat muun muassa pitkä kesäloma ja lyhyet työpäivät. Etujen rinnalla erityisesti opetusalan edustajat toivat esille näkökulmia alan heikosta palkkatasosta työn vaatavuuteen ja koulutusvaatimukseen nähden. Opettajan työn haastavuus puolestaan tuotiin laajasti esille 2010-luvulla, jolloin tiedotusvälineet käsittelivät Alppilan koulun tapahtumia. Kirjoituksissa tuotiin esille, kuinka opettajien työkalupakki haastaviin tilanteisiin on pieni. Alppilan tapauksessa opettaja alun perin erotettiin käytöksensä vuoksi, mikä johti pohdintaan, miten yhdestä teosta voi tulla vakavat seuraukset. Sittemmin erottaminen peruttiin ja henkilö sai kirjallisen varoituksen.

Opettajan työtä käsittelevien kirjoitusten joukossa oli kuitenkin myönteisiä kuvia työstä. Näissä muun muassa kuvattiin haastavissakin tilanteissa hyvin toimivaa kommunikaatiota murrosikäisten kanssa tai kuinka opettajien kurinpidolliseen työkalupakkiin suunniteltiin lisäyksiä.

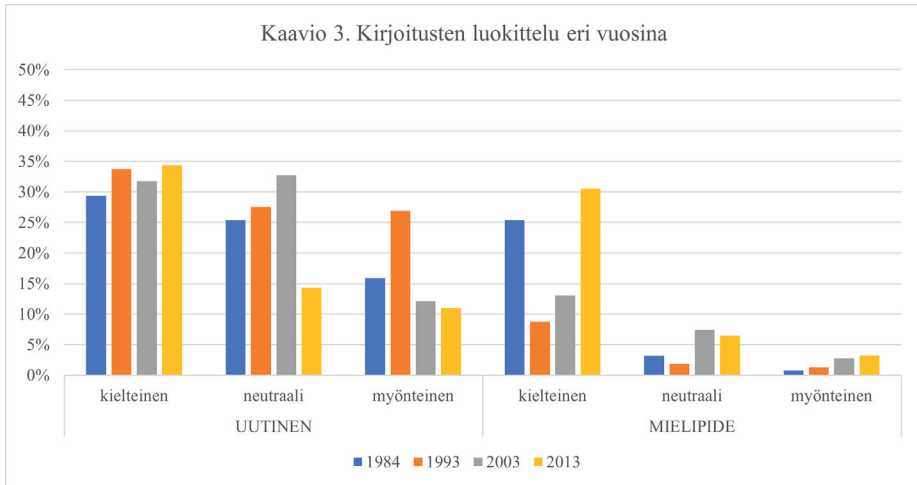
Kenen ääni tuli esille?

Julkisuus on yhteiskuntaelämän osa-alueena kaikille avoin, sillä kaikilla halukkailla on mahdollisuus ottaa kantaa käsiteltävään asiaan. Käytännössä julkiseen keskusteluun voivat siis osallistua niin asiantuntijat kuin asiaa tuntemattomat, mutta asiasta kiinnostuneet.³²

Artikkelin lähdeaineistoon on otettu kaikki teemaa käsittelevät kirjoitukset riippumatta kirjoittajasta. Käytännössä lehdissä oli toimittajien laatimia uutisia tai pääkirjoituksia sekä toimituksen ulkopuolisten henkilöiden mielipidekirjoituksia. Ennen 2000-lukua ja internetiä mielipidekirjoitukset olivat keskeinen kanava tuoda esille omia ajatuksia ja näkemyksiä. Julkisuuskuvan rakentumisen ääniä ajatellen olen tehnyt jaon kahteen osaan: toimittajien laatimiin uutisiin ja toimituksen ulkopuolisten henkilöiden mielipidekirjoituksiin.

Kaavio 3 kuvaa, miten lehden kirjoitukset jakaantuivat eri vuosina toimittajien tekemiin uutisiin ja toimituksen ulkopuolisiin mielipidekirjoituksiin. Kaavio kuvaa myös, miten kirjoitukset jakaantuivat kielteisiin, myönteisiin tai neutraaleihin uutisiin.

³² Ilkka Arminen, *Juhannustansseista Jumalan teatteriin. Suomalainen julkisuus ja kulttuurisodat*. Tutkijaliiton julkaisusarja, osa 58. Tutkijaliitto, Helsinki 1989, 60–61; Jürgen Habermas, ”Julkisuus”. *Tiedotustutkimus* 3/1985, 17–20.

Pääkirjoituksia ei ole eritelty, vaan ne on laskettu mukaan uutiskirjoituksiin. Aihepiiriin liittyviä pääkirjoituksia oli vuonna 1984 yksi, 1993 ei yhtään, 2003 kolme ja 2013 neljä. Pääkirjoitukset liittyivät yleensä näkyvästi uutisissa esillä oleviin teemoihin. Vuonna 1984 huomiota sai opettajien lakon vaikutus oppilaisiin.³³ Vuonna 2003 käsiteltiin alaikäisten sääntörikkomusten hankalaa valvontaa, yläkoululaisten vähäistä maksuttoman kouluruuan syömistä ja tarvetta koulunkäynnin työtapojen uudistamiselle.³⁴ Vuoden 2013 pääkirjoituksissa nostettiin esille nuorten alkoholin käytön vähentymistä, oppivelvollisuuden laajentamisen tarvetta, aikuisten vastuuta kiusaamiseen puuttumisessa ja oppilaiden ohjautumista yhä useammin muuhun kuin lähikouluun.³⁵

Toimittajien tekemien uutisten ja mielipidekirjoitusten välisen prosentuaalisen suhteen suurin muutos oli mielipidekirjoitusten määrän kasvu vuonna 2013. Tuolloin 60 prosenttia kirjoituksista oli toimittajien laatimia ja 40 prosenttia mielipidekirjoituksia. Mielipidekirjoitusten määrä lähes kaksinkertaistui verrattuna aikaisempaan tarkasteluvuoteen 2003. Osittain muutosta selittävät Alppilan koulun tapahtumat, joista oli useita mielipidekirjoituksia. Yksistään Alppilan tapahtumat eivät kuitenkaan selitä mielipidekirjoitusten määrän kasvua, vaan ylipäätään kansalaiset ottivat kantaa esimerkiksi koulun nykytilaan, kiusaamiseen, oppilaiden poissaoloihin, tie-

³³ ”Sivuvaikutuksia” (pääkirjoitus). *HS* 16.4.1984.

³⁴ ”Kouluruoka on harvinainen etu” (pääkirjoitus). *HS* 29.9.2003; ”Koulunkäyntiä pitää tukea uudistamalla työtapoja” (pääkirjoitus). *HS* 8.12.2003; ”Nuoria pitää kohdella kunnioittavasti” (pääkirjoitus). *HS* 19.12.2003.

³⁵ ”Koulukiusaaminen kitkettävä” (pääkirjoitus). *HS* 7.4.2013; ”Erot syntyvät koulun seinien ulkopuolella” (pääkirjoitus). *HS* 22.9.2013; ”Jatko-opintoihin vaikka väkisin” (pääkirjoitus). *HS* 11.7.2013; ”Nuorten asenteet muuttuvat: ryypämisestä tulee ei-siistiä” (pääkirjoitus). *HS* 19.9.2013.

totekniikan hyödyntämiseen tai opetuksen uudistamiseen muun muassa valinnaisaineiden näkökulmasta.

Tutkimusaineiston perusteella on vaikea sanoa, mikä yhteys mielipidekirjoitusten määrän kasvuun oli koulun sähköisten viestintäjärjestelmien voimakkaalla yleistymisellä 2000-luvulla. Kouluista oli toki ennen sähköisiä järjestelmiäkin viestitty esimerkiksi reppuvihkojen avulla. Sähköiset järjestelmät kuitenkin lisäsivät näkyvyyttä sille, mitä koulussa tapahtuu, ja näin koulun toiminta muuttui entistä julkisemmaksi. Järjestelmistä tunnetuimmaksi on noussut Wilma, jossa oppilaat ja huoltajat pystyvät muun muassa pikaviestimään koulun henkilökunnan kanssa ja seuraamaan oppilaiden tuntimerkintöjä.³⁶

Mielipidekirjoitusten sisällöissä oli selkeä muutos 1980- ja 2010-luvun välillä. Niissä käsiteltiin 1980-luvulla runsaasti eri oppiaineiden hyödyllisyyttä. Esimerkiksi kielten opiskelua ja kielten hyötyä puolustavia kirjoituksia oli paljon. 2010-luvulla kirjoituksista oli kadonnut oppiainekeskeinen näkökulma. Sen sijaan käsiteltiin paljon kiusaamista, lintsaamista ja koulukurin puutetta ja oltiin huolissaan yleisesti oppilaista ja heidän hyvinvoinnistaan.

Kaikista mielipidekirjoituksista ei pystynyt päättämään, millaisessa roolissa kirjoittaja oli. Tiedossa olevista kirjoittajista suurin osa oli jollain tapaa tekemisissä koulun tai kasvatuksen kanssa. He olivat muun muassa opettajia, rehtoreita ja professoreja. Opettajien laatimia kirjoituksia vuonna 1984 oli kaikista mielipidekirjoituksista noin neljäsosa ja vuonna 2003 noin kuudesosa. Tietosuojan merkitys on jatkuvasti kasvanut, mikä voi vaikuttaa vaitiolovelvollisten opettajien mahdollisuuksiin tuoda esille koulun asioita.³⁷ Huoltajien osuus kirjoittajista oli pienekkö, eikä merkittävää eroa ollut eri vuosikymmenten välillä. Helsingin Sanomien kirjoituksista kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä vuosilta 2005–2010 on tehty pro gradu -tutkielma.³⁸ Tässä artikkelissa tekemäni havainnot ovat linjassa kodin ja koulun yhteistyötä käsittelevien kirjoitusten analyysin suhteen esimerkiksi mielipidekirjoittajien taustoista.

Koulu on ennen kaikkea nuoria varten. Siksi on tärkeä huomata, paljonko kirjoituksissa tuli esille nuorten oma ääni. Mielipidekirjoituksissa nuorten kirjoituksia oli sanomalehti- tai mediaviikkojen yhteydessä. Lisäksi Helsingin Sanomissa oli erillinen alle 20-vuotiaille tarkoitettu Nuorten posti -mielipidepalsta. Palsta on muuttunut vuosien varrella, mikä hieman vaikeuttaa vuosikohtaisia vertailuja.³⁹ Nuoret toivat palstan kirjoituksissaan esille muun muassa tarvetta erilaisuuden hyväksymiseen,

³⁶ ”Wilma ei ole reilu eikä tasapuolinen järjestelmä, vaikka sitä käytetään lähes joka koulussa – se voi joko nostaa tai viedä oppilaan itsetunnon”. Yle, <https://yle.fi/uutiset/3-11077683>, luettu 4.1.2022.

³⁷ Vrt. Hirvelä 2013, 4.

³⁸ Nurmela 2011.

³⁹ Annariikka Poikonen, ”Alkakaia nyt oikeasti kuuntelemaan meitä nuoria!”. *Nuorten yhteiskunnallisen osallistumisen esteet Helsingin Sanomien Nuorten Postissa*. Sosiaaliryöön pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä 2012, 24.

kokemuksia epäoikeudenmukaisesta kohtelusta koulussa, näkemyksiä eri oppiaineiden hyödyllisyydestä, kokemuksia kiusaamisesta sekä paineentunnetta tehdä päätöksiä tulevien opintojen ja työelämän suhteen.

Muutoin uutisissa nuorten näkökulmat jäivät varsin vähäisiksi. Tilanne kehittyi nuorten näkökulman esille tuomisen suhteen parempaan suuntaan, sillä 2000-luvun uutisissa oli kerätty enemmän ajatuksia nuorilta itseltään. Nuorten näkökulma tuli esille vuonna 2003 noin 20 prosentissa uutisista ja vuonna 2013 reilussa kymmenessä prosentissa. Vertailun vuoksi 1980- ja 1990-luvun uutisissa nuorten kommentteja oli vain yksittäisissä uutisissa vuoden aikana. Nuoret kertoivat ajatuksiaan muun muassa koulurakennusten heikosta kunnosta, nuorten kotiintuloaikojen tarpeellisuudesta, koulujen uskonnonopetuksesta, koulujen aloituskellonajoista, kännykkäkieltojen tarpeellisuudesta ja kurinpitotoimien kehittämisestä.

Koulu on nuoria varten, ja sikäli olisi loogista, että uutisoinnissa nuorten ääni tuli voimakkaammin esille koulua koskevissa asioissa. Lapset ja nuoret muodostavat kuitenkin uutisoinnin näkökulmasta poikkeuksellisen ryhmän. Toimitustyössä huomioidaan julkisen sanan neuvoston antamia lausuntoja, joissa on korostettu lasten ja nuorten yksityisyyden osalta erityistä varovaisuutta. Vaikka lapsilla ja nuorilla on oikeus tulla kuulluiksi, heillä on oikeus tulla myös suojelluiksi. Näin ollen varsinkin niissä aihepiireissä, joiden nähdään aiheuttavan haittaa nuorille, heidän äänensä voi jäädä vähäisemmäksi. Tällainen aihepiiri on esimerkiksi nuorten päihteiden käyttö.⁴⁰

Näkökulmia koulun ja opettajan työn julkisuuskuvan tarkasteluun

Aineiston perusteella yläkoulun julkisuuskuva rakentui useista pienistä yksittäisistä asioista. Yleisesti ottaen koulusta jäi kielteinen kuva, sillä koulussa oli niin uutisten kuin mielipidekirjoitusten mukaan korjattavaa. Kirjoituksista ei kuitenkaan hahmotunut minkään yhden tietyn asian erityistä korjaustarvetta, vaan näkökulmat vaihtelivat muun muassa koulukurista eri oppiaineiden painotuksiin.

Julkisuuskuva muuttuu hitaasti ja sen muutokseen voivat vaikuttaa yksittäiset isommat tapahtumat. Kouluun liittyvien kirjoitusten perusteella tällaisia olisivat olleet esimerkiksi opetusalan lakko vuonna 1984 tai Alppilan tapahtumat vuonna 2013. Negatiivisilla uutisilla on tapana jäädä ihmisten mieleen paremmin.⁴¹ Tutkimusaineiston perusteella ajanjaksolle ei sijoittunut mitään sellaista tapahtumaa, jolla olisi voinut katsoa olevan vastaavaa isoa myönteistä vaikutusta julkisuuskuvaan.

⁴⁰ Lauri Kuronen, *Nuorten toimijuus julkisessa tilassa – diskurssianalyysi suomalaisista sanomalehti uutisista*. Sosiaalipedagogiikan pro gradu -tutkielma. Itä-Suomen yliopisto, Joensuu 2017, 57.

⁴¹ Teemu Taira, ”Uskonto suomalaisissa sanomalehdissä tavallisena päivänä”. *Uskonnotutkija* 2/2014, 1–2.

Koulua käsittelevät kirjoitukset olivat läpileikkaus suomalaisen yhteiskunnan kehitysvaiheisiin 1980-luvulta 2010-luvulle. Tässä kehityksessä esille nousivat väestökehitys oppilasmäärän muutoksena, 1980–1990-luvun vaihteen talousilmiöt nousukaudesta lamaan, tietotekniikan yleistyminen ja nuorten henkisten haasteiden kasvu.

Yläkoulujen toiminta kytkeytyy vahvasti nuoriin, sillä oppilaat ovat murrosiässä ja koulun keskeisiä toimijoita. Ajoittain mediassa voimakkaastikin tuodaan esille nuoret kielteisellä tavalla. Esimerkiksi vuonna 2017 Suomen Kuvalehden artikkeli otsikolla ”Sinunkin sukupolvesi oli nuorena pilalla” kuvasi, kuinka nuorisoa on aina arvosteltu.⁴² Tutkimusaineiston pohjalta 1980–1990-luvulla kouluun liittyvissä kirjoituksissa ei rakentunut nuorista mitenkään erityisen raskasta tai hankalaa kuvaa. Sen sijaan 2000-luvulla kirjoituksissa nousivat esille nuorten elämän haasteet niin henkisen hyvinvoinnin, ahdistuksen, päihteiden käytön kuin sukupuolielämän osalta. Muutos oli havaittavissa myös opetukseen liittyvissä kirjoituksissa, sillä 2000-luvulla yleistyivät kirjoitukset nuorten oppimisen vaikeuksista ja tuen tarpeesta. Yleisesti ottaen tutkimusajanjaksolla nuoriin liittyvä huoli vaikutti lisääntyneen.

Yläkoulun tai ylipäätään koulun julkisuuskuvaan liittyy erityispiirteitä. Yksi näistä on epämääräinen koulu toimijana. Tiedotusvälineissä esimerkiksi nostetaan esille, miksi koulu ei tee koulukiusaamiselle mitään.⁴³ Kiusaamisen vastainen toiminta on yleensä yksittäisen koulun toimenpide, mutta silti mielikuva kytkeytyy yleisesti kouluun. Koska koulu on käsitteenä epämääräinen, on koulun julkisuuskuva vaikeampi huolehtia. Tehtävä ei kuitenkaan liene mahdoton. Vertailun vuoksi Puolustusvoimat on tehnyt määrätietoista työtä myönteisen julkisuuskuvan rakentamiseksi, ja tutkimuksen perusteella se työ tuottaa tulosta.⁴⁴ Koulun julkisuuskuva jää tällä hetkellä enemmän yksittäisten koulujen julkisuuskuvan kohentamiseksi.⁴⁵ Senkään merkitystä ei voi kuitenkaan vähätellä, sillä yksittäisten koulujenkin julkisuuskuva on vaikutusta ylipäätään koulun julkisuuskuvaan.

Koulun julkisuuskuvan tutkimiseen mielenkiintoisia hetkiä ovat ajanjaksot, jolloin koulut eivät ole voineet toimia normaalisti. Opettajien ja koulujen roolit nousivat tuolloin eri näkökulmista voimakkaammin julkiseen keskusteluun. Vuosien 2020–2021 aikana koulut kokivat kaksi poikkeuksellista hetkeä, kun lähiopetus keskeytyi koronapandemian vuoksi ja koulunkäynti oli suurimmalla osalla oppilaista etäkoulua. Mielenkiintoisia vertailukohtia opetuksen poikkeuksiin koronavuosien lisäksi ovat esimerkiksi opettajien lakkokevät 1984 tai 1990-luvun vuodet, jolloin kunnat lomauttivat opettajia.

⁴² ”Huligaaneja ja vilkkuvia persvakoja! Sinunkin sukupolvesi oli nuorena pilalla”. *Suomen Kuvalehti* 23.4.2017.

⁴³ Mm. ”Miksi koulu ei tee mitään? – Kiusaamiskeskustelu pyöri usein perusteettomien väitteiden ympärillä”. *Opettaja* 22.10.2022.

⁴⁴ Pilke 2021.

⁴⁵ Eger, Egerová ja PISOŇOVÁ 2018.

Kaikkiaan koulun, kuten myös opetusalan ammattien, julkisuuskuvan laajempi tutkiminen olisi tärkeä aihe jo alalle hakeutumisenkin näkökulmasta. Pidän tärkeänä huomioida julkisuuskuvan kehittymistä ja rakentumista pidemmällä aikavälillä. Mielenkiintoista olisi vertailla, miten opettajan työn kuormittavat piirteet näkyvät julkisessa keskustelussa ja mikä itse työssä koetaan kuormittavana. Opetustyön kuormittavuutta kuvanneet tutkimukset ovat antaneet viitettä siihen, että työn sirpaleisuus ja lisääntyvät opetustyön ulkopuoliset työtehtävät vaikuttavat kuormittavuuteen. Onko julkinen keskustelu opetusalaista silti enemmän murrosikäisten haasteisiin liittyvää?⁴⁶

Summary

According to research, teachers feel that the public image of their work is negative. Therefore, it is necessary to study what the public image of schools, i.e. the teachers' workplace, is like. In this article, I investigate the public image of schools as presented in Helsingin Sanomat from the 1980s to the 2010s. Helsingin Sanomat is Finland's most widely circulated newspaper. The themes it raises are important in terms of public image.

It is important to study the public image of a phenomenon or organisation, because it affects people's mental images. Mental images, on their part, represent the truth to their bearers, i.e. the perception of how things really are. Research has shown that improving the public image of a profession makes it more attractive as a career choice. Negative publicity affects applications and recruitment in the field. In order to influence the public image, it is necessary to understand what it is like and how it has developed.

Most of the writings studied here were related to schools' teaching arrangements and curriculum. During the research period, the curriculum was revised, which probably affected the number of writings. Writings related to the themes of diversity and bullying quadrupled from the 1980s to the 2000s. The theme of the teacher's work seemed to be sensitive to the impact of news coverage of individual events. Based on the writings, individual events can have a big negative impact on public image.

About half of the articles were negative from the point of view of building a public image. About 20% were positive and about 30% were neutral. Writing about the teacher's everyday life was clearly negative throughout the research period. The most positive writings were the writings about everyday school life.

The number of opinion pieces increased significantly in the 2010s. At that time, 60% of the articles were written by journalists and 40% were opinion pieces. There was a change in the content of the opinion pieces between the 1980s and 2010s. In the 1980s, they discussed the usefulness of the different school subjects. For example, there were many writings defending the benefits of studying languages. In the 2010s, the subject-oriented perspective had disappeared. In the 2010s, concern about young people and their mental well-being emerged in the public image of the school. The writings discussed, among other things, bullying, lynching and lack of school discipline.

⁴⁶ Mm. Kangas 2020, 7–8.

In terms of the development of the school's public image, one challenge is "the school" is not a single, clearly-defined agent. The media may ask why the school is not doing anything. However, there is no single "the school" to answer this call. The public image of the school is a composite of the actions and public images of several individual schools.